

Quickscan flora en fauna kreekherstel Bleeke Kil in het kader van de Flora- en faunawet

Waterschap Rivierenland

18 mei 2015

Definitief rapport

BD5841-101-100

Larixplein 1

5616 VB Eindhoven

+ 31 88 348 42 50 Telefoon

Fax

info@rhdhv.com E-mail

www.royalhaskoningdhv.com Internet

Amersfoort 56515154 KvK

Documenttitel Quickscan flora en fauna kreekherstel Bleeke
Kil
in het kader van de Flora- en faunawet

Verkorte documenttitel Quickscan flora en fauna Bleeke Kil

Status Definitief rapport

Datum 18 mei 2015

Projectnaam Kreekherstel Bleeke Kil

Projectnummer BD5841-101-100

Opdrachtgever Waterschap Rivierenland

Referentie BD5841-101-100/R/904760/Eind

Auteur(s) J.A.A. de Rooij

Collegiale toets I.W. van Woersem

Datum/paraaf 26/03/2015 I.W.....

Vrijgegeven door PM

Datum/paraaf ..... / .....

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Werkwijze	5
2	PLANGEBIED EN VELDBEZOEK	7
2.1	Indruk van het plangebied	8
2.2	Omstandigheden veldbezoek	12
3	HET VOORGENOMEN PLAN	13
3.1	Het plan en de maatregelen	13
4	BESCHRIJVING BESCHERMDE NATUURWAARDEN	14
4.1	Vaatplanten	14
4.2	Zoogdieren	14
4.3	Reptielen & amfibieën	15
4.4	Vissen	16
4.5	Broedvogels	17
4.6	Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	18
4.7	Samenvatting beschermde flora en fauna	18
5	EFFECTEN OP BESCHERMDE FLORA EN FAUNA	19
5.1	Effectbeoordeling	19
5.1.1	Rugstreepad	19
5.1.2	Vissen	19
5.1.3	Vogels	19
5.2	Consequenties FF-wet	20
5.2.1	Wettelijke consequenties t.a.v. de rugstreepad	20
5.2.2	Wettelijke consequenties t.a.v. vissen	20
5.2.3	Wettelijke consequenties t.a.v. broedvogels	20
5.3	Implementatie zorgplicht	21
6	EINDCONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	22
	GERAADPLEEGDE BRONNEN & LITERATUUR	23
	BIJLAGEN	
	1. Verspreidingskaarten beschermde soorten	
	2. Wettelijk kader FF-wet	
	3. Ontwerp EVZ Bleeke Kil	

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor het project EVZ Kreekherstel Bleeke Kil wordt ten noorden van Hank een aantal agrarische percelen heringericht als ecologische “stapstenen”. Hiervoor wordt een deel van het plangebied afgegraven, wordt een dam verwijderd en worden plaatselijk sloten gedempt. Overigens blijven de oevers van de Bleeke Kil zelf onaangeroerd. Negatieve effecten op strenger beschermde planten en dieren zijn echter niet op voorhand uit te sluiten. Daarom is er een onderzoek nodig naar aanwezigheid van beschermde natuurwaarden, in de vorm van deze quickscan.

1.2 Doel

Doel van deze quickscan is het inzichtelijk maken van het voorkomen van de wettelijk beschermde plant- en diersoorten en de tijdelijke en blijvende effecten van realisatie van het project EVZ Kreekherstel Bleeke Kil. Er wordt beoordeeld of overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet aan de orde is en of negatieve effecten gemitigeerd danwel gecompenseerd dienen te worden. Verder wordt aangegeven of er aanvullend onderzoek nodig is naar strenger beschermde soorten, en of er een ontheffing op de Flora- en faunawet (hierna: FF-wet, zie bijlage 2 voor het wettelijk kader) nodig is. Dit rapport kan als één van de bijlagen dienen bij een eventuele aanvraag van een ontheffing op de FF-wet.

1.3 Leeswijzer

De ligging en kenmerken van het plangebied worden besproken in hoofdstuk 2. De voorgenomen plannen worden toegelicht in hoofdstuk 3. De inschatting van mogelijk voorkomende beschermde soorten in en nabij het plangebied is opgenomen in hoofdstuk 4. De effecten van de beoogde ingreep worden per soortgroep beschreven in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 geeft tenslotte een eindconclusie, en gaat in op de noodzaak voor een ontheffing, aanvullende mitigerende maatregelen en eventueel vervolgonderzoek naar aanwezigheid van en gebruik door beschermde soorten. Bijlage 1 brengt in beeld waar welke maatregelen plaatsvinden. Bijlage 2 geeft verspreidingskaarten van strenger beschermde soorten weer. Bijlage 3 geeft een beknopt overzicht van het wettelijke kader.

1.4 Werkwijze

Om na te gaan wat het belang van het plangebied is voor beschermde soorten, is het volgende stappenplan gevolgd:

Stap 1. Inventarisatie van het plangebied en bronnenonderzoek

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde natuurwaarden in het plangebied, is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke verspreidingsgegevens (telmee.nl, waarneming.nl). In deze openbare databases zitten zowel historische als actuele verspreidingsgegevens die verzameld zijn via allerlei kanalen, zoals individuele

waarnemers, RAVON, SOVON, de Zoogdiervereniging etc. Daarnaast is er ook gebruik gemaakt van gegevens uit een eerdere quickscan (2013, Royal HaskoningDHV).

Daarnaast is er een verkennend veldbezoek uitgevoerd op 18 maart 2015, waarbij gericht gekeken is naar de aanwezigheid van geschikte habitats voor beschermde soorten. Het veldbezoek geeft een goed beeld van de potentie van het plangebied voor soorten, die mogelijk in de omgeving voorkomen op basis van eerdere onderzoeken en waarnemingen. Er is dus niet primair gezocht naar de aanwezigheid van beschermde soorten; dat moet afhankelijk van de soort in verschillende perioden van het jaar gebeuren.

De mogelijk aanwezige beschermde soorten zijn vastgesteld op basis van bureauonderzoek, een habitatgerichte veldinventarisatie en algemene ecologische kennis (expert judgement).

Stap 2. Vaststelling van de effecten

Om vast te stellen of de realisatie van de maatregelen effect heeft op beschermde plant- en diersoorten, is een beknopte analyse gemaakt van het plan in relatie tot de leefwijze van mogelijk voorkomende beschermde soorten in het plangebied.

Stap 3. Beschrijving van de effecten

Door de resultaten van stap 1 en stap 2 te toetsen zijn de mogelijke effecten van het voorgestelde plan op de aanwezige beschermde plant- en diersoorten inzichtelijk gemaakt.

Stap 4. Voorstellen van mitigerende maatregelen

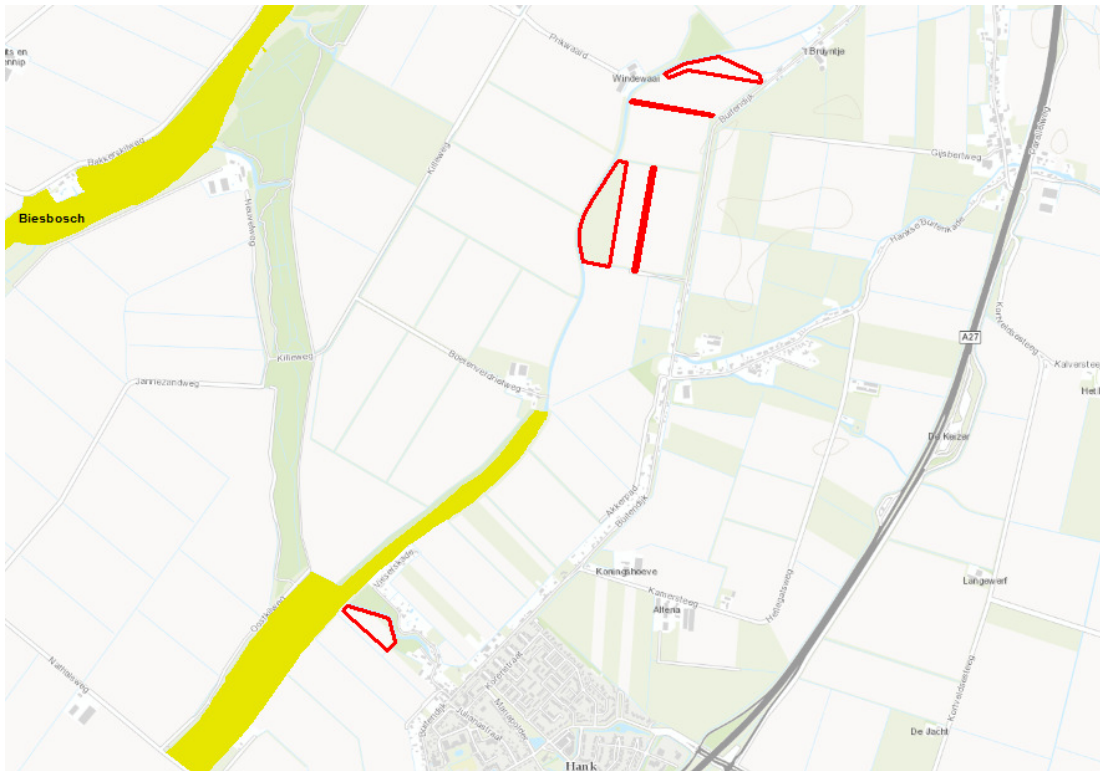
In deze stap wordt aangegeven of (beschermde) soorten schade oplopen van het plan en de nieuwe situatie. Waar inderdaad beschermde soorten schade oplopen, zijn voorstellen en aanbevelingen gedaan om de negatieve effecten op deze beschermde plant- en diersoorten te beperken (mitigeren). Als de schade niet geheel te beperken is, is compensatie uitgewerkt.

Deze voorstellen en aanbevelingen kunnen worden meegenomen in het planproces voor het definitief ontwerp. Daarnaast zijn er aanbevelingen gedaan voor eventuele vervolgonderzoeken. Deze zijn nodig als er gerede twijfel is over het al dan niet voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

Bij restschade en dus compensatie bij zwaarder beschermde soorten is een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk.

2 PLANGEBIED EN VELDBEZOEK

De planlocaties liggen ten noordwesten van Hank en ten zuiden van Nieuwendijk, in de gemeente Werkendam. Het projectgebied als geheel ligt in het beheer van Alm en Biesbosch van waterschap Rivierenland, tussen de plaatsen Hank en Nieuwendijk. Figuren 2.1 tot en met 2.3 geven de ligging van het planlocaties aan. Het gaat om deellocaties 2, 3 en 6 in het kader van het project Kreekherstel EVZ Bleeke Kil.

Figuur 2.1: overzicht plangebied en afzonderlijke deellocaties. Ze liggen in de nabijheid van Natura 2000-gebied Biesbosch.

Figuur 2.2: ingezoomd op deellocatie 2

Figuur 2.3: Situering deellocatie 3 (incl. te dempen sloten)

Figuur 2.4: Situering deellocatie 6

2.1 Indruk van het plangebied

Het plangebied was tijdens het veldbezoek vrijwel volledig in gebruik als akkerland, met uitzondering van deellocatie 6. Hier is gras ingezaaid voor de duur van de braakligging. In deellocatie 3 zijn nog een aantal poldersloten aanwezig. Er zijn feitelijk geen “echte” natuurwaarden aanwezig in het plangebied. Dat betekent echter niet dat er geen

beschermde soorten voor kunnen komen. De figuren 2.5 t/m 2.9 geven een indruk van het plangebied.

Figuur 2.5: zavelig akkerlandperceel in deelgebied 3.

Figuur 2.6: de gekanaliseerde Bleeke Kil langs deelgebied 3.

Figuur 2.7: te dempen sloot in deelgebied 3.

Figuur 2.8: deellocatie 2, eveneens in gebruik als akkerland.

Figuur 2.9: deellocatie 6, met een (nog) korte graslandvegetatie.

2.2 Omstandigheden veldbezoek

Het veldbezoek is op maandag 16 maart uitgevoerd door de heer J.A.A. de Rooij, adviseur ecologie bij Royal HaskoningDHV. Hij is een door de wetgever bedoelde 'ter zake kundige'.

Tijdens het veldbezoek was het licht bewolkt. Het was ca. 12 graden Celsius, met een matige wind.

3 HET VOORGENOMEN PLAN

3.1 Het plan en de maatregelen

Voor het project Kreekherstel Bleeke Kil (de realisatie van een ecologische verbindingszone, EVZ) worden een aantal percelen ingericht als ecologische stapstenen. Het betreft herinrichting van deellooties 2, 3 en 6 ten behoeve van natuurontwikkeling. Daarnaast worden er twee kavelsloten gedempt in deelgebied 3. Hierdoor loopt er plaatselijk minder landbouwwater in de Bleeke Kil. De inrichting wordt bemoeilijkt door de aanwezigheid van vervuilde tot sterk vervuilde grond. Drie locaties worden zo optimaal mogelijk ingericht binnen de mogelijkheden van de specifieke locatie en de bestaande vervuiling.

Volgens de huidige planning wordt het project in het najaar van 2015 uitgevoerd, tussen half augustus en half november, met een netto doorlooptijd van enkele weken.

Bijlage 3 laat het ontwerp zien voor de afzonderlijke deelpercelen.

4 BESCHRIJVING BESCHERMDE NATUURWAARDEN

Op basis van het uitgevoerde terreinbezoek en raadpleging van openbare verspreidingsgegevens (telmee.nl (NDFF); 2009-2015) is bepaald welke strenger beschermde planten en dieren in het studiegebied voorkomen. De kaarten met de relevante verspreidingsgegevens staan in bijlage 1. In bijlage 2 is het wettelijk kader aangegeven, waarin onder meer de diverse beschermingsniveaus worden toegelicht. De bevindingen worden hieronder per soortgroep behandeld.

4.1 Vaatplanten

Het plangebied is –met uitzondering van deellocatie 6- in (intensief) agrarisch gebruik, waarbij de aanwezige sloten en waterlopen intensief worden onderhouden aan de zijde van het plangebied. Deellocatie 6 kent een korte, net ingezaaide, dichte graslandvegetatie op kleigrond. Het plangebied zelf heeft daarom vrijwel geen bijzondere floristische waarde.

De aangrenzende bosjes kunnen wel beschermde vaatplanten herbergen, denk aan dotterbloem en zwanenbloem (beiden tabel 1).

Er komen geen beschermde vaatplanten voor in het plangebied, maar mogelijk wel in de aangrenzende bosjes.

4.2 Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen strenger beschermde zoogdieren waargenomen, of sporen daarvan. De planlocaties worden intensief gebruikt/beheerd en zijn, op deellocatie 6 na, nog in agrarisch gebruik. Verder zijn er geen bomen aanwezig op de planlocaties. Het is dan ook aannemelijk dat er geen strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten aanwezig zijn.

Openbare gegevens van telmee.nl (NDFF, 2009-2015) wijzen echter op het voorkomen van de streng beschermde bever (FF-wet tabel 3). Deze komt verspreid in de hele regio voor. Wilgenbosjes in de nabijheid van de plangebieden en aanliggende wateren bieden geschikt leefgebied voor de soort. De planlocaties zijn echter boomloos en hebben steile oevers met uitsluitend korte, intensief beheerde vegetaties. Daarmee is het plangebied vooralsnog ongeschikt voor de bever. Er zijn dan ook geen burchten of andere beversporen waargenomen op de planlocaties.

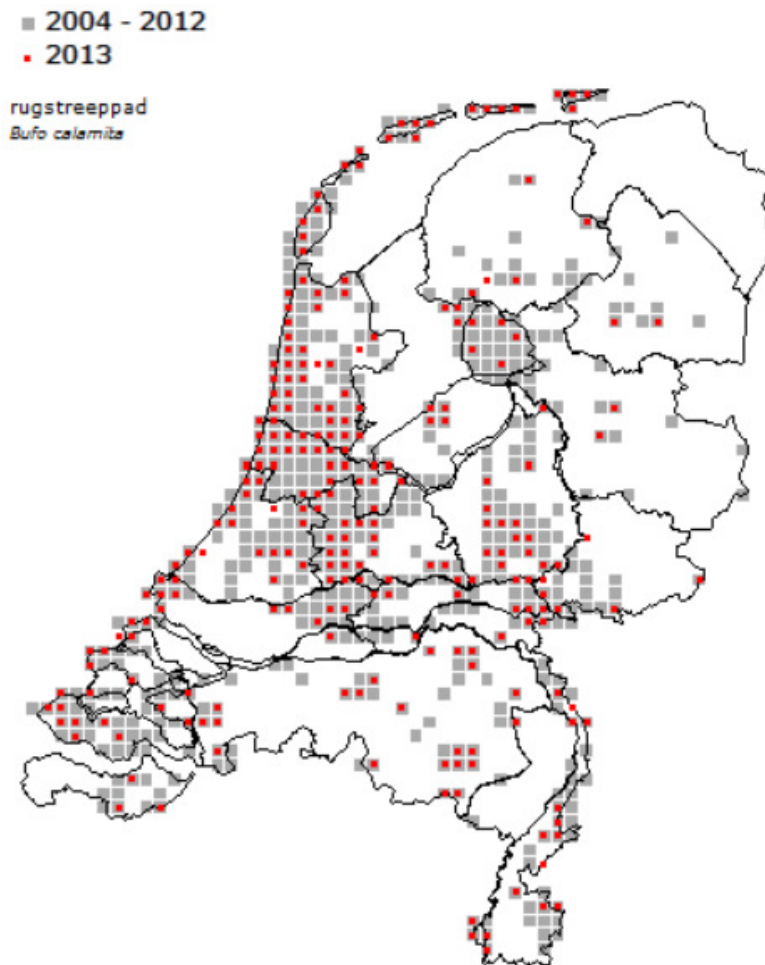
Omdat de plangebieden an sich nagenoeg boomloos zijn en geen afwisselende vegetatiestructuur kennen, worden ze niet van waarde geacht als vaste vliegroute en foerageergebied van vleermuizen (allen zeer streng beschermd, tabel 3/Bijlage IV HR). Ook aanwezigheid van vaste paar- en verblijfplaatsen kan uitgesloten worden.

Er komen geen strenger beschermde zoogdiersoorten voor in het plangebied.

4.3 Reptielen & amfibieën

Er zijn tijdens het veldbezoek geen reptielen en amfibieën waargenomen. Voor reptielen zijn bovendien geen habitats aanwezig in de vorm van structuurrijke vegetatie met zandige open plekken. Dat geldt voor het plangebied en de gehele Biesboschregio. De recente waarneming van een ringslang (tabel 3/bijlage IV) in de Biesbosch betreft hoogst waarschijnlijk een uitgezet exemplaar. Er zijn in Zuidwest Nederland geen populaties bekend, al zijn er in de regio wel geschikte leefgebieden.

Er komt verder oppervlaktewater voor in het plangebied, in de vorm van de kavelsloten en oevers van de Bleeke Kil. Er zijn van dit gebied geen waarnemingen bekend van zwaardere beschermde amfibieën. Deze wateren zijn (zeer) voedselrijk, niet geïsoleerd en ze bevatten (vermoedelijk) vis. Daarmee ontbreekt het aan geschikte voortplantingswateren voor strenger beschermde amfibiesoorten, met uitzondering van de rugstreeppad. Overigens is de rugstreeppad (tabel 3/Bijlage IV Habitatrichtlijn, zeer streng beschermd) niet direct bekend op basis van openbare verspreidingsgegevens, maar dat wil niet zeggen dat afwezigheid gegarandeerd kan worden. De dekkingsgraad van deze gegevens is namelijk verre van volledig. Figuur 4.1 laat zien dat de soort voorkomt in de regio, en ook in het plangebied voor zou kunnen komen, mede gelet op geschikte terreincondities op deellocaties 2 en 3. Bijlage 1 bevat eveneens een kaart die voorkomen van rugstreeppad ten noordoosten van Nieuwendijk bevestigt in de periode 2009-2015.

Figuur 4.1: globaal voorkomen rugstreppad. De soort is ook bekend in de regio waarin het plangebied ligt.

De rugstreppad is een soort die plotseling kan opduiken op geschikte plekken in grote delen van Nederland. Het plangebied zelf zou dienst kunnen doen als landhabitat en voortplantingshabitat. Dat geldt vooral voor de zavelige akkers, die door hun losse bodemstructuur geschikt zijn als landhabitat. Kavelsloten kunnen zich na zomerse buien vullen en daarna fungeren als voortplantingswater. Voorkomen van de rugstreppad kan dus niet uitgesloten worden. De soort is van dit gebied echter niet bekend.

Er komen geen reptielen voor in het plangebied. Voorkomen van de strenger beschermde rugstreppad kan niet uitgesloten worden op deellocaties 2 en 3.

4.4 Vissen

In deellocatie 2 komen kavelsloten voor, waarin plaatselijk waterplanten voorkomen. Verder kennen alle sloten een dikke, kleiige baggerlaag. De sloten bevatten vrijwel het gehele jaar door water en staan met elkaar en de Bleeke Kil in verbinding. Het is daarmee waarschijnlijk dat er vis in voorkomt. Steekproefsgewijze steeknetbemonsteringen hebben overigens geen viswaarnemingen opgeleverd. Gegevens van telmee.nl wijzen echter uit dat er in de omgeving van het plangebied

kleine modderkruiper (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3) voorkomen. Grote modderkruiper (tabel 3) is aangetroffen op grotere afstand van het plangebied. De te dempen kavelsloten zijn –ondanks steeknetbemonsteringen zonder viswaarnemingen- potentieel geschikt voor alle drie de genoemde vissoorten, te meer omdat ze in contact staan met de Bleeke Kil, die vrijwel zeker populaties van kleine modderkruiper en bittervoorn bevat. De kans is vrij groot dat ten minste één van deze vissoorten daadwerkelijk voorkomt in de watergangen van het plangebied. De dikke baggerlaag biedt mogelijkheden voor modderkruipers. Schepnetbemonsteringen tijdens het veldbezoek hebben dus nog niets opgeleverd, maar omdat het voortplantingsseizoen nog niet gestart is, kan hier nog geen definitieve conclusie uit getrokken worden.

Figuur 4.2: Eén van de kavelsloten die mogelijk geschikt leefgebied zijn voor een of meer strenger beschermde vissoorten.

Er komen waarschijnlijk strenger beschermde vissoorten voor in te dempen kavelsloten in het plangebied, te weten grote en kleine modderkruiper en bittervoorn.

4.5 Broedvogels

Het plangebied bestaat volledig uit open terrein, zonder enige hogere begroeiing. Het ontbreekt hierdoor vrijwel geheel aan nestgelegenheden voor veel algemene broedvogels. Op de akkers en graslanden broeden mogelijk akker- en weidevogels, zoals kievit, kluut, bontbekplevier of kleine plevier, witte en gele kwikstaart, graspieper, veldleeuwerik, fazant, patrijs, wilde eend, kwartel of kwartelkoning. Het is niet uit te sluiten dat in de opgaande akkers of graslandvegetaties kiekendieven zullen broeden.

Er zijn geen indicaties van vogels met jaarrond beschermde nesten gesignaleerd in het plangebied.

Het plangebied is mogelijk van belang voor vogels met niet-jaarrond beschermde nesten (akker- en weidevogels). Er zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen.

4.6 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Gezien de ligging van het plangebied buiten (natuur)gebieden met bijzondere natuurwaarden, kan het voorkomen van strenger beschermde ongewervelden (slakken, dagvlinders, libellen en andere insecten etc.) uitgesloten worden.

Het plangebied is niet van belang voor strenger beschermde ongewervelden.

4.7 Samenvatting beschermde flora en fauna

Onderstaande tabel geeft in een oogopslag weer welke beschermde soorten en soortgroepen mogelijk danwel waarschijnlijk gebruik maken van het plangebied.

Tabel 4.1: Overzicht mogelijk aanwezige zwaarder beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	FFwet Tabel 2+3 en/of Bijlage IV HR-soorten
Vaatplanten	Nvt.
Zoogdieren	Nvt.
Reptielen & amfibieën	Voorkomen van de rugstreepad is niet uitgesloten, vanwege bestaand geschikt leefgebied en voorkomen in de omgeving van deellocaties 2 en 3..
Vissen	Ja , kleine modderkruiper , bittervoorn en wellicht ook grote modderkruiper komen waarschijnlijk voor in de waterlopen in en om het plangebied, ter hoogte van deellocaties 2 en 3.
Broedvogels	Ja , akker- en weidevogels zonder jaarrond beschermd nest ter hoogte van alle deellocaties.
Ongewervelden	Nvt.

5 EFFECTEN OP BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

Ten aanzien van beschermde natuurwaarden kunnen diverse effecten optreden. Sommige effecten zijn tijdelijk, terwijl andere effecten permanent zijn. Er komen mogelijk strenger beschermde soorten voor in het plangebied of de directe nabijheid. Er zijn negatieve effecten mogelijk op de rugstreepad, (beschermde) vissen en broedvogels zonder jaarrond beschermd nest.

5.1 Effectbeoordeling

5.1.1 Rugstreepad

Voorkomen van de rugstreepad is thans niet bekend in de omgeving van het plangebied. Vanwege de aanwezigheid van geschikt leefgebied en de grote mobiliteit van de soort kan de aanwezigheid van de rugstreepad niet uitgesloten worden. Omdat er anno 2015 sprake is van voor de rugstreepad geschikte condities, namelijk grootschalig grondverzet en vernatting, kan de soort zomaar opduiken of reeds voorkomen. Gezien de verwachte doorlooptijd van het project zijn de risico's op tijdelijk en permanent habitatverlies aanwezig, en kan de gunstige staat van instandhouding in het geding zijn.

Er zijn mogelijk negatieve effecten op de rugstreepad als gevolg van het grootschalig grondverzet en vernatting, in de vorm van tijdelijk en permanent verlies van leefgebied.

5.1.2 Vissen

Er worden sloten gedempt waarin met voldoende zekerheid een of meer strenger beschermde vissoorten voorkomen. Damping van de kavelsloten leidt tot permanent verlies van mogelijk actueel leefgebied van bittervoorn en grote/kleine modderkruiper. Gezien de planning van de maatregelen in het najaar is de kans op verstoring van de voortplantingscyclus echter klein tot nihil. Verder wordt er ook nieuw oppervlaktewater gerealiseerd, waardoor het oppervlakteverlies aan bestaand oppervlaktewater, kavelsloten die hoogstens marginaal geschikt zijn voor vissen, beperkt is.

Er zijn mogelijk negatieve effecten op strenger beschermde vissoorten als gevolg van de maatregelen, in de vorm van tijdelijk areaalverlies en tijdelijke verstoring van marginaal geschikt leefgebied.

5.1.3 Vogels

Realisatie van de EVZ vindt niet plaats tijdens het broedseizoen. Effecten worden daarom niet verwacht. Mocht er sprake zijn van uitloop naar het voorjaar, dan is er wel alertheid nodig omtrent broedvogels. Het zal hierbij vooral gaan om akker- en weidevogels. Inrichtingswerkzaamheden tijdens het broedseizoen kunnen dus leiden tot verstoring en vernieling van nesten van akker- en weidevogels en oeverzwaluwen.

Bij werkzaamheden buiten het broedseizoen treden er geen effecten op naar broedvogels zonder jaarrond beschermd nest.

5.2 Consequenties FF-wet

Er is kans op negatieve effecten op rugstreppadden, vissen en eventueel ook broedvogels. Hieronder wordt uitgewerkt wat de wettelijke consequenties zijn en of er aanvullend onderzoek nodig is in het kader van wetgeving.

5.2.1 Wettelijke consequenties t.a.v. de rugstreppad

Allereerst wordt aanvullend onderzoek geadviseerd, in de periode half april-juni, om de aanwezigheid van de rugstreppad aan te tonen danwel uit te sluiten. Als de rugstreppad aanwezig blijkt te zijn, is het nodig om mitigerende maatregelen te nemen. Als de rugstreppad niet wordt aangetroffen, is het nog altijd goed om preventieve maatregelen te nemen. Advies is om ook de benodigde preventieve maatregelen op te nemen in een ecologisch werkprotocol. Een greep uit de mogelijke maatregelen:

- voorkom ontstaan van langdurig gevulde regenwaterplassen tijdens de voortplantingsperiode, door het toepassen van goede drainage.
- vang eventuele dieren weg en verplaats ze naar een vergelijkbaar geschikt, maar nog "rugstreppadvrij" gebied
- scherm (delen van) het terrein af na aangetoonde afwezigheid van de rugstreppad.

5.2.2 Wettelijke consequenties t.a.v. vissen

In het geval van vissen is werken volgens de goedgekeurde gedragscode van de Unie van Waterschappen (versie 2012) voldoende om schade te voorkomen en de gunstige staat van instandhouding te waarborgen. Voorafgaand aan het dempen van de kavelsloten worden nieuwe waterpartijen gerealiseerd. Met het materiaal dat vrijkomt uit de waterlopen worden vervolgens de sloten gedempt, nadat deze eerst vakkundig zijn afgedamd en leeggevestigd door een erkend ecooloog en/of dusdanig worden gedempt dat vissen kunnen vluchten in de richting van De Bleeke Kil. Op deze manier wordt schade aan vissen redelijkerwijs voorkomen, terwijl de hoeveelheid geschikt leefgebied (als gevolg van herinrichting) min of meer gelijk blijft.

5.2.3 Wettelijke consequenties t.a.v. broedvogels

Geplande werkzaamheden kunnen door vele oorzaken vertragingen oplopen. Als blijkt dat toch in het broedseizoen gewerkt moet worden, dat in dergelijke open gebieden globaal loopt van half februari (start broeden wilde eenden) tot in augustus (late vestiging kwartels en kwartelkoningen en 2^e broedsel kleinere akkervogels) gewerkt moet worden, dan mogen broedende vogels en hun nesten niet verstoord worden.

Als inderdaad niet is uit te sluiten dat er in het broedseizoen gewerkt gaat worden, kunnen de volgende maatregelen genomen worden:

- plaats ruim op tijd (begin februari) lange, stevige palen met zwarte plastic zakken, om vestiging van broedvogels te voorkomen

- zorg ervoor dat er geen steile taluds ontstaan tijdens graafwerkzaamheden;
- houd de vegetatie van oevers van watergangen zo kort mogelijk;
- check (door ervaren vogelecoloog) na het weekend of er zich geen broedende vogels in het werkgebied hebben gevestigd;
- stop de werkzaamheden als broedende vogels worden vastgesteld.

5.3 Implementatie zorgplicht

De wettelijke zorgplicht geldt voor alle in het wild levende planten en dieren. Voor het in acht nemen van de wettelijke zorgplicht gelden enkele algemene aanbevelingen, die eventueel uitgewerkt kunnen worden in een ecologisch werkprotocol. Onderstaande opsomming is niet per definitie uitputtend, maar dekt de zorgplicht goeddeels af:

1. Werk zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periodes zoals deze gelden voor de betreffende soorten en soortgroepen, in ieder geval vissen, broedvogels en rugstreeppad (met name overwintering, voortplanting).
2. Werk alleen tussen zonsopgang en zonsondergang; veel beschermde diersoorten zijn nachtactief
3. voorkom na zonsondergang alle (onnodige) verlichting.
4. Voorkom onnodig lawaai door gebruik van zo licht mogelijk materieel
5. Voorkom slechte drainage en daarmee samenhangende verbeterde leefomstandigheden voor plevieren en rugstreeppadden.
6. Wees tijdens het broedseizoen alert op broedende vogels in of binnen de invloedssfeer van het plangebied. Bij een plotseling broedgeval of enige twijfel: stop de werkzaamheden en vraag direct advies bij een erkend ecooloog (bijvoorbeeld van een bedrijf dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus).

6 EINDCONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

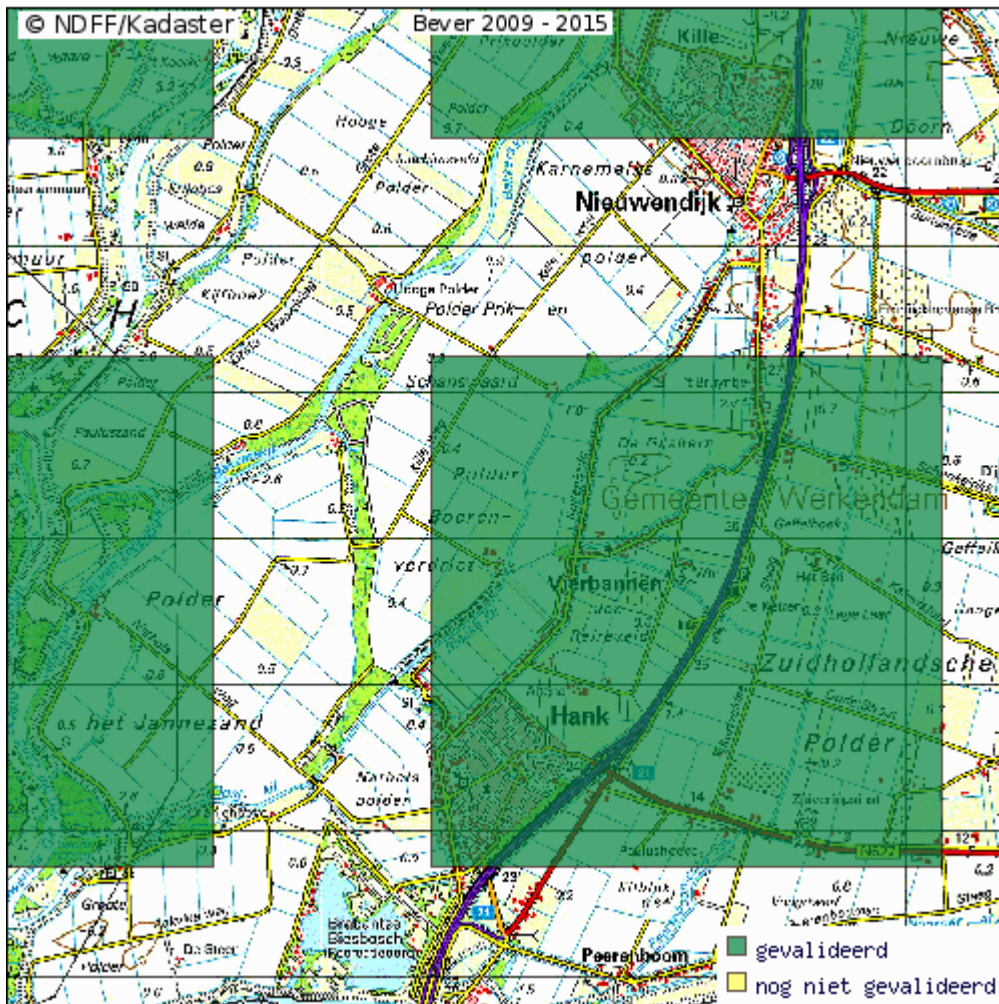
- In het plangebied broeden ongetwijfeld akker- en weidevogels zonder jaarrond beschermd nest.
  - Het werken buiten het broedseizoen en/of het nemen van effectieve maatregelen volstaat om negatieve effecten te voorkomen ten aanzien van soorten met niet-jaarrond beschermde nesten.
- De rugstreeppad komt mogelijk voor in het plangebied
  - aanvullend onderzoek in de periode half april-juni wordt geadviseerd om voorkomen van deze streng beschermde soort aan te tonen danwel uit te sluiten.
  - indien aangetroffen: preventieve maatregelen kunnen nodig zijn om schade of vestiging (alsnog) te voorkomen, bijvoorbeeld goede drainage.
  - bij aangetoonde aanwezigheid van rugstreeppadden is er mogelijk (afhankelijk van de effecten) een ontheffing op de Flora- en faunawet nodig.
- Er komen mogelijk strenger beschermde soorten voor in het plangebied, te weten bittervoorn, kleine modderkuiper en grote modderkuiper.
  - Werken volgens de goedgekeurde gedragscode voor Waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012) is voldoende om schade te voorkomen, omdat:
    - Er voorafgaand aan het dempen van sloten geschikt leefgebied wordt gecreëerd;
    - Vissen voorafgaand aan het dempen worden weggevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied;
    - Er wordt gewerkt in de minst kwetsbare periode, waardoor er vrijwel geen effecten optreden die de lokale staat van instandhouding aantasten.
- Er moet –gelet op beschermde vissoorten en / of rugstreeppad- een ecologisch werkprotocol opgesteld worden om het dempen van sloten conform de wettelijke zorgplicht (art. 2 FF-wet) uit te voeren.

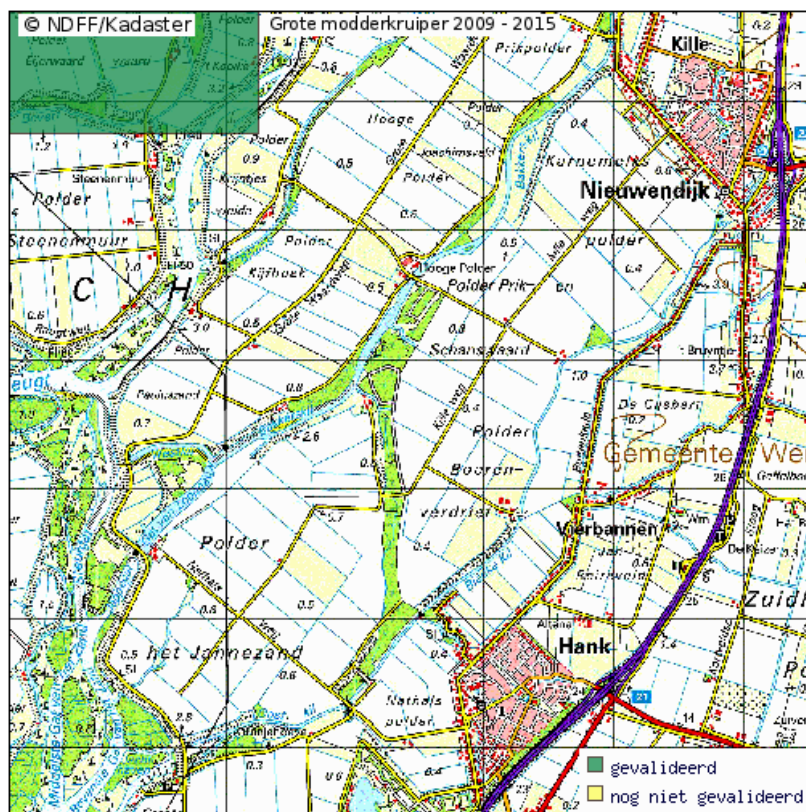
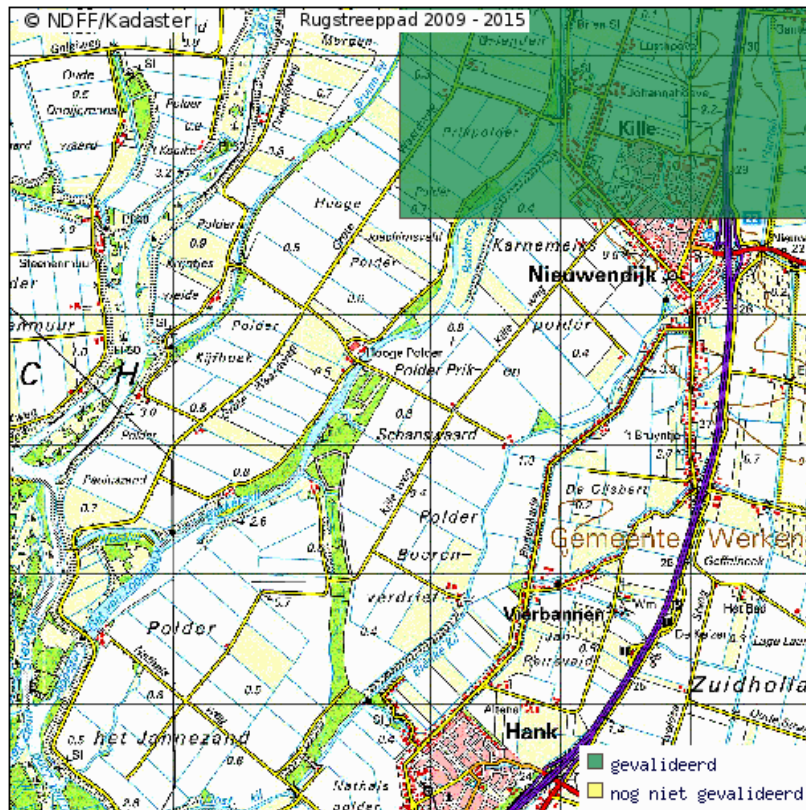
GERAADPLEEGDE BRONNEN & LITERATUUR

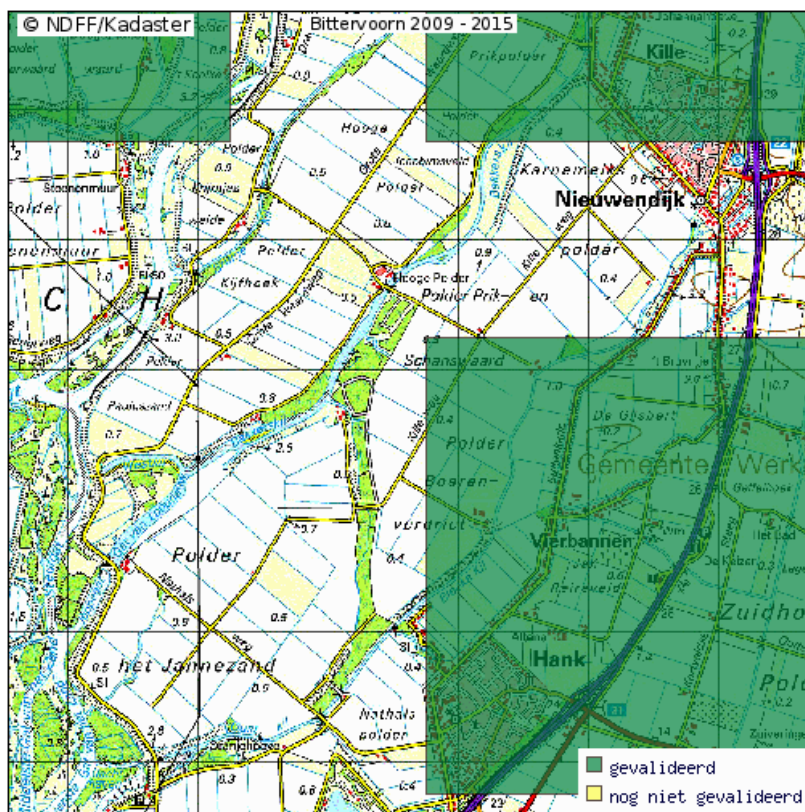
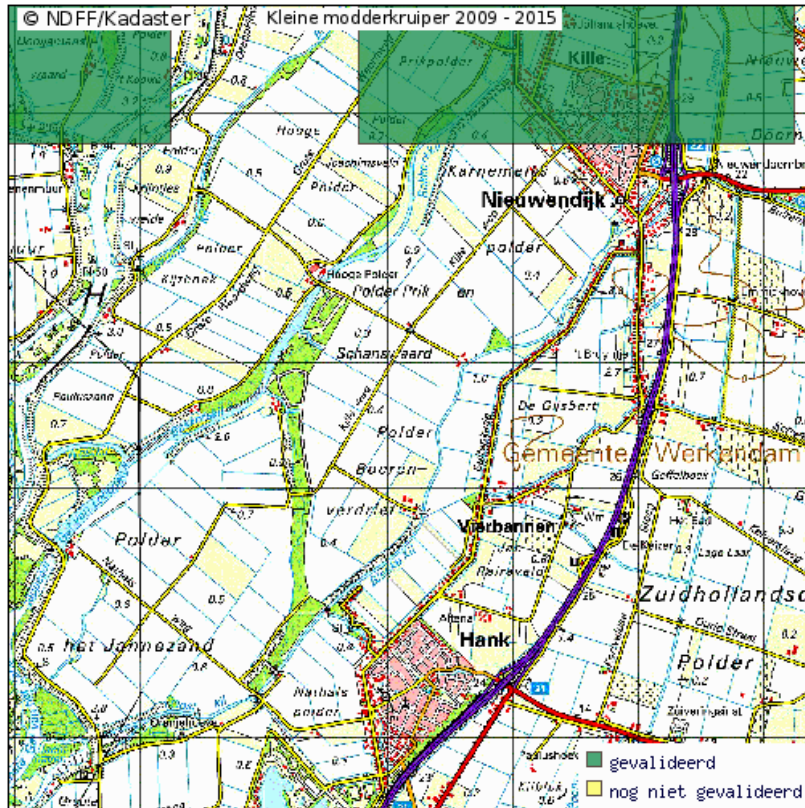
- www.telmee.nl (verspreidingskaarten 2009-2015);
- Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, 2009, (toenmalig) ministerie van LNV;
- RAVON.nl;
- SOVON.

=O=O=O=

Bijlage 1 Verspreidingskaarten beschermde soorten

Bijlage 2

Wettelijk kader

Wettelijk kader flora- en faunawet

De natuurwetgeving in Nederland kent twee sporen: de soortenbescherming en de gebiedsbescherming. De bescherming van natuur is onder andere geregeld via de Flora- en faunawet (soortbescherming), de Natuurbeschermingswet) 1998 (bescherming van gebieden en leefgebieden van soorten en de Boswet (houtopstanden buiten de bebouwde kom). Daarnaast is bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd in de provinciale Verordening Ruimte. In deze wetten en de Verordening Ruimte zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventie van Bonn en CITES.

In dit rapport is primair getoetst aan de Flora- en faunawet. Daarom wordt hieronder alleen deze wet kort toegelicht.

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet richt zich op de bescherming van in het wild levende planten en dieren. De Flora- en faunawet beschermt, naast de zeldzame en bedreigde soorten, ook de algemenere soorten die van nature in Nederland voorkomen. Voor deze soorten gelden de volgende verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet):

- Het is verboden planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9);
- Het is verboden dieren opzettelijk te verontrusten (artikel 10);
- Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaats te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11);
- Het is verboden eieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (artikel 12).

Ruimtelijke ingrepen kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen. De wet gaat hierbij uit van het *nee, tenzij-beginsel*. Dit houdt in dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten en dieren verboden zijn. Slechts onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hierbij moet gekeken worden of de werkzaamheden kunnen worden aangepast, zodat deze niet of minder schadelijk zijn. Bij overtreding van de verbodsbepalingen dient ontheffing aangevraagd te worden bij het Ministerie van Economische Zaken.

In februari 2005 is via een AMvB het ontheffingenbeleid van de Flora- en faunawet aangepast. Het beschermingsregime varieert afhankelijk van de status van de soort. Er wordt gewerkt in drie tabellen met soorten. De eerste tabel betreft algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor deze soorten een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld behalve de algemene zorgplicht (art 2 FF-wet). Voor soorten van tabel 2, zeldzame soorten (en alle vissen die niet onder de Visserijwet vallen), geldt bij kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling en of inrichting een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet met een gedragscode kan worden gewerkt, zal ook voor tabel 2 soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Voor soorten van tabel 3 kan bij ruimtelijke ontwikkeling- en inrichting niet gewerkt worden met een gedragscode en is bij overtreding van een verbodsbepaling een ontheffing nodig. Tot

tabel 3 behoren alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn aangevuld met soorten die in Nederland kwetsbaar en zeldzaam zijn. Voor vogels geldt een aparte beschermingsstatus. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Rijkswaterstaat beschikt over een gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud en kleine projecten (Rijkswaterstaat 2010). Dit project valt hier niet onder, maar de gedragscode kan wel als leidraad dienen bij de werkzaamheden. Daarnaast is van een aantal soorten, die elk jaar hetzelfde nest gebruiken en niet goed in staat zijn zelf een nest te bouwen, het nest jaarrond beschermd.

Een ontheffingsaanvraag voor soorten van tabel 2 kent een lichte toets, namelijk: de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (op landelijk niveau). Voor tabel 3 soorten moet er bovendien geen alternatief voor de ingreep bestaan en wordt getoetst aan de gunstige staat van instandhouding op lokaal niveau. Voor soorten van tabel 3 die voorkomen in de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn gelden enkel de belangen die zijn genoemd in art. 16 van de Habitatrichtlijn. Voor het verstoren van broedvogels bij ruimtelijke ontwikkelingen en het verwijderen van jaarrond beschermde nesten is slechts ontheffing mogelijk indien een project een belang dient, genoemd in art. 9 van de Vogelrichtlijn: openbare veiligheid of volksgezondheid, of de bescherming van flora en fauna. Het zoveel mogelijk voorkomen van schade aan flora en fauna door het treffen van mitigerende maatregelen is voor het verkrijgen van een ontheffing een voorwaarde.

Ongeacht vrijstelling of ontheffing geldt voor alle soorten de zorgplicht zoals beschreven in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze zorgplicht is van toepassing bij alle dier- en plantensoorten. Op grond hiervan dient iedereen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Bijlage 3 Ontwerp

